

Pracovní list

Jsem normální? Sexualita a škola

Úvod do tématu obecně

Sexualita jakoby do školy nepatří, ve škole se mají žáci vzdělávat, učit se číst, počítat a později vyjmenovaná slova a chemické vzorce. Sexualita je něčím, co má zůstat mimo školní budovu. Kdyby to šlo, dost možná by některé školy nejraději na začátku každého školního roku vyhlásily rozhlasem: „Žádáme, aby žáci nechali sexualitu doma a nenosili ji do vyučování. Kdo tento příkaz neuposlechne, tomu bude sexualita zabavena a vrácena na konci školního roku.“ Sexualita se může nanejvýš pozvat jako host do hodin sexuální výchovy, ale jinak ať zůstane za vysokým plotem školní zahrady.

Jenže sexualitu nelze nechat doma, ani odložit při příchodu v šatně. Nemohou tak učinit žáci, ale ani vyučující. Sexualita je v hojné míře neoddělitelnou součástí vzdělávání. Sexualitu nelze vygumovat ze života lidského ani ze života školního. Pro školní management, učitele a učitelky je mnohem lepší být si toho vědomi a aktivně s tímto tématem pracovat, než předstírat, že instituce školy je institucí prostou sexuálních aspektů.

Sexualita a povaha vzdělávání

Podle Freuda je sexualita zdrojem zvědavosti, a tato zvědavost, tak ústřední pro učení, je svým způsobem hrozbou pro vzdělávání. Děti dychtí poznávat sexualitu, ale dospělí jim vysvětlí, že poznávat potřebují něco úplně jiného. A toto něco úplně jiného by se měly dozvědět především proto, aby je to odvedlo od toho, o co se zajímají nejvíc. Freud se domnívá, že smyslem vzdělávání je naučit dítě, aby ztratilo zájem o to, na čem ve skutečnosti záleží nejvíc. Zvědavost dítěte je třeba přeměrovat od spontánní pudovosti ke kulturně přijatelným cílům.

Sexualita si ovšem razí svou cestu vzděláváním bez ohledu na to, zda si to učitelé a učitelky přejí nebo ne. Od mateřských školek po univerzitu probublává sexualita na povrch a odmítá se nechat ohraničit přednáškou o dospívání určenou pro dívky ze šestých tříd. Už učitelky v mateřských školách dostávají otázky od čtyřletých: „Jak se rodí miminka?“ Co si má učitelka ve školce s takovou otázkou počít? Nejlepší by bylo, kdyby na ni pravdivě

odpověděla. Ale i když neodpoví, něco dítě o sexualitě naučí. Snaha vyhnout se odpovědi s tím, že je dítě moc malé, anebo že mu to mají vysvětlit rodiče, je totiž taky informací o sexualitě. Dítě se takto dozví, že na tom rození miminek je něco divného, něco, za co se paní učitelka stydí, čeho se možná bojí, co je tajné a o to zajímavější. Možná je to něco špatného, za co by se i ono mělo stydět nebo se toho bát, případně o tom vůbec nemluvit. Pokud je dítě extrovertní a odvážné, pochopí, že tahle oblast lidského života je něčím, čím může učitelku vždycky přivést do úzkých a čím se dá provokovat.

Velkým tématem mateřských škol je masturbace během odpoledního odpočinku (i mimo něj). Už jsou to desítky let, kdy lékařské knihy určené domácnostem vykreslovaly v nejčernějších barvách následky masturbace: bolest hlavy, trudovitá pleť a ochablá tělesná i psychická konstituce. Ale i dnes v některých mateřských školách musí děti ležet po obědě s rukama na peřině. Sexualitu si přece děti do školek nosit nesmí, tak na co by jim byly ruce pod peřinou.

Sexualita a instituční pravidla

Nezazlívejme ale tento nehumánní přístup samotným učitelkám. Je to důsledek právě té víry, že sex dělají dospělí lidé po večerech doma a ve školách se nevyskytuje. Pokud ano, je třeba proti němu rázně zakročit a vymýtít ho. Citlivě a smysluplně přistoupit k tématu sexuality v kultuře, která je v otázkách sexu tak rozporuplná, je pro učitelky a učitele všech stupňů nesmírně náročné. Aby mohli i v této oblasti být profesionální, měli by mít za sebou specializovaný trénink, možnost konzultace či supervize, pokud si to situace žádá, ale hlavně podporu ze strany vedení školy, které téma sexuality zachytí v dokumentech regulujících chod instituce. Vedení by se mělo pokusit pojmenovat očekávatelné sexuálně rámované situace a doporučit vyučujícím, jak se v takových situacích zachovat. Co má dělat učitelka mateřské školy s dětmi, které vidí hrát si v křoví na doktora nebo se pusinkovat? Co má dělat učitelka, které se svěří žákyně, že jí profesor angličtiny zve na soukromé konzultace a jí to není příjemné? Co má dělat středoškolský učitel, který zjistí, že kluci ve třídě bodují holky podle velikosti poprsí a holky kvůli tomu odmítají jet na školní výlet? K těmto tématům se musí přistoupit s veškerou vážností, nikoli s pobaveným úsměvem a mávnutím ruky.

Sexuální výchova je důležitá i v době internetu

Všechna tato témata je možné zakomponovat do programů sexuální výchovy. Někteří lidé mají za to, že dnešní mládež už o sexu všechno ví. Má přeci k dispozici internet a na několik kliků dostupné všechny možné informace z jakékoli oblasti. V tomto ohledu ovšem dospělí zapomínají na to, co sami jindy rádi zdůrazňují. Sex není jen o fyzickém kontaktu, ale také o citech a pocitech a velmi také o sociální. Z hlediska psychologického komfortu dětí a dospívajících může být internet spíše kontraproduktivní. Dospívající se často nacházejí v pocitovém zmatku, cítí nejistotu kolem svých měnících se těl, která dost pravděpodobně srovnávají s jinými těly na sociálních sítích. Jejich hlavní otázkou je: jsem normální? Je normální to, jak vypadám, co cítím? Jsou moje prsa moc malá/velká? Má můj penis správný tvar? Jsem nemocný/a, když myslím na sex skoro pořád/skoro vůbec? Všichni jsou tak atraktivní a pořád randí, jenom já ne. Chtěl/a bych se líbat a objímat, ale bojím se soulože, jsem frigidní/impotentní? Je hormonální antikoncepce nebezpečná a jsem paranoidní, když ji nechci brát? Na tyto a podobné otázky dospívajícím internet nemá šanci odpovědět. Dospívající potřebují o sexu komunikovat s živými lidmi, kteří pomůžou téma sexuality zarámovat bez pruderie, ale také bez hypersexualizované křeče, kterou nabízí dnešní média a popkultura včetně pornografie.

1. Praktické cvičení

Kazuistika: Sex v hodinách fyziky

Cíl:

- Implementovat téma sexuality do školního prostředí
- Sexualita jako taková měla být reflektována vedením škol
- Zformulování pravidel, která poskytnou všem opěrné body pro řešení menších i závažnějších konfliktů, ale také mohou přispět k vytváření prostředí, ve kterém se nikdo necítí marginalizován, vysmíván nebo nevyslyšen

2. Úvod do tématu v příkladu

V Česku máme bohužel tendenci považovat sexuální trable především za humorný námět. Pokud někdo pocítí diskomfort, spíše než seriózní rozvahy, jak nepříjemnou situaci řešit, uslyší: „Berte to s nadhledem a humorem.“ Nejinak

je tomu i ve školním prostředí. Kdo se odmítá povznést a zasmát se někdy trochu tragikomickým sexuálním školním příhodám, je školometský suchar. Jenže sexualita je pro studující i vyučující pole, na kterém jsou zranitelní. Dospělí jsou v roli mocnějšího, kterou jim dodává učitelská profese, ze které mohou žáky a žákyně hodnotit, mohou je zneviditelnit nebo postavit na žhavé místo před zraky všech. Škola, ve které se malým dětem čtou pohádky o Šípkové Růžence a větší mají v povinné četbě Romea a Julii, dávno zahrнула sexualitu do své výuky, i kdyby nakrásně neměla pro své žactvo už žádné další hodiny sexuální výchovy. Příběhy literárních kánonů jsou povětšinou heterosexuální, není proto divu, že studující, kteří se začnou cítit přitahováni stejným pohlavím, můžou mít pocit odcizení vůči škole, ale i vůči světu obecně. Sexualita ale dělá zranitelnými i vyučující. Dobře mířený sexuální pošklebek ze strany studujících, zdánlivě nevinná otázka, upřený pohled... a učitel/ka se červená jak rak, cítí se trapně, poníženě, ztrácí kredit. Vyučující se sexualitě nemůžou vyhnout, i když se rozhodnou sexuální témata ve své výuce obcházet. Někdy je téma sexuální mezi řádky, jindy se zdánlivě nesexuální téma může v sexuální změnit.

Na jedné střední škole navštěvované převážně dívkami dostali studující za úkol vymyslet testové otázky do písemky z fyziky. Mladému učiteli těsně po absolutoriu pedagogické fakulty se na monitoru rozsvítil dokument zpracovaný týmem šestnáctiletých studentek s názvem Otázečky na testíček v páteček. Mimo jiné obsahoval následující otázky:

Jaké jsou rovnovážné polohy (3 points)

- a) 69, doggy style, misionář
- b) stabilní, labilní, indeferentní
- c) dygo nevim ne

Co je to kladkostroj (3 points)

- a) erotická pomůcka
- b) když strčíš kladku do stroje
- c) kombinace volné a pevné kladky

Mladý fyzikář si zašel pro radu do profesní diskusní skupiny, kde sdílel celý text Testíčku a připsal: „Asi nejslušnější z těch tří studentek mi večer poslala email, cituji: "Dobrý večer, jen bych se chtěla omluvit za ty otázky na test. Myslely jsme to ze srandy, tak aby jste si nemyslel, že vás nebereme vážně nebo tak něco podobného." Já toho zkousnu hodně, chápu i pubertu 16letých slečen, ale tohle mi teda přijde tak dost za hranou, že nevím, co s tím. Občas se říká, že kluci udělaj ve škole nějakou klukovinu. Já si teď říkám, jestli tohle

mám i díky té omluvě přejít jako nějakou "holkovinu", nebo to řešit s třídní/vedením. Slečny nikdy nic takového nevyvedly ještě a doteď se chovaly slušně." Kolegové a kolegyně připsali téměř sto komentářů. A jejich rady byly následující:

Je to vtipný. A proč by to mělo být za hranou? Samozřejmě, že to máte přejít, nic strašného se nestalo. Maximálně jim napište, ať vám pošlou novou (nevtipnou) verzi.

Asi se jim líbíte, mladí kantoři to někdy mají těžké. :-) Jelikož měly koule se omluvit, přešla bych to s nadhledem.

Připadá mi to kreativní. Učím na technické škole, to máte vidět ty poznámky, když probírají kolíkové spoje, typy kolíků... Asi bych slečnám řekla, že je to pro vás nevhodné, ale že chápete, že je to život. Jen vás zkouší.

To vás klasicky zkoušejí - jestli budete reagovat jako tvrdák a mávat pětkami nebo kázeňskými problémy anebo máte smysl pro humor. Já bych to vzal jako základ a udělal písemku schválně podle toho.

Doggy style a misionáře bych škrtl nebo nahradil fyzikou a nechal bych tam jako jednu z možností 69. :) To přece není obtěžování. Může se zasmát holka stejně jako kluk, učitel jako učitelka jakéhokoli věku.

A kdyby to bylo genderově naopak? Kdyby tohle poslali sedmnáctiletí studenti třicetileté kantorce?

Osobně proti tomu nic nemám, srandičky tohoto typu mi nevadí, na vyšším gymnáziu promítám filmy jako Trainspotting, Pride a mnohé další zcela bez cenzury. Ale představme si situaci nějakého obvinění z obtěžování... jak by asi učitel/učitelka vysvětloval/a, že vedl/a konverzaci v tomto duchu (69, doggy style, misionář). Podle mne tohle už na hraně je, s třídním bych to samozřejmě neřešila, ale studentkám bych vysvětlila, proč tohle raději ne. Ani náhodou nejsem pruderní, s kamarády v hospodě se pobavím o čemkoli, ale na pracovišti, zvláště ve vztahu podřízený/nadřízený nebo učitel/žák si dávám setsakramentský pozor. (Sama se na té hraně občas pohybuji, ale právě proto si to uvědomuji a hlídám se.)

Ono to tady "skoro" každému přijde jako sranda, kreativní apod., ale pouze do té doby než to p. učitel použije ve srande testu a milé puberťačky to ukážou doba nebo na FB co dostaly za test, nějaký moudrý právník se toho chytne, pošle to dále a na problém je zaděláno, věřte že vím o čem mluvím (ustát to na ZŠ u 9. ročníku). Potom si tady budeme poplácávat po zádech, jak jsme mu poradili. Ono každá legrace skončí s prvním "podáním". Tím neříkám, že

by se měly trestat nebo něco podobného, ale probrat určitě s TU a vedením (chrání sám sebe) - samozřejmě pouze informovat, ne sankcionovat, potom vysvětlit o nevhodnosti (zase musí pan učitel vědět jaké má vedení). :)

Vlastně se jedná o sexuální obtěžování: nechtěná a nevyžádaná pozornost v intimní oblasti, např. sem spadá i vystavování člověka dvojsmyslným vtipům.

Nejčteněji zastoupená byla kategorie komentářů typu „prosim vás, nebudte suchar, nic se nestalo, nedělejte nic“, což vystihuje české prostředí v tom, že za největší prohřešek se považuje „zkazit dobrý vtip.“ Nic proti vtipům, ale je rozdíl mezi posezením u vína s přáteli a profesionalitou vyučujících i vzdělávacích institucí.

Na tento incident můžeme nahlížet jako na pedagogickou situaci, kterou je možné skvěle využít k pojmenování některých citlivých témat. V tomto konkrétním případě především sexuálního obtěžování. Bez ohledu na to, zda se pan učitel cítí obtěžován nebo nikoli, může se třídou probrat roli sexuálních vtipků v různých situacích. Může dívky vlastním příkladem naučit, že vymezit se vůči něčemu, co není v daném kontextu úplně vhodné, je zcela na místě. Naopak komentáře typu „když to nepochopil, je to suchar“ jsou zraňující a v případě, že se jejich adresát/ka necítí dobře, zmenšují jeho/její manévrovací prostor pro obranu.

Tento konkrétní pan učitel to pochopil, dokonce se i zasmál, ale sexuální témata v nevhodných kontextech ho jako učitele mohou dostat do problematické situace, protože líbit by se to nemuselo některým rodičům. A zde se dostáváme k dalšímu důležitému bodu tohoto příkladu: Má učitel probrat incident s vedením? Většina komentujících chápala krok „probrat s třídním učitelem/vedením“, jako krok směřující k postihu dívek. Avšak „probrat s vedením“ je na místě ze zcela jiného důvodu. Pokud se vyučující cítí diskomfortně, má pocit, že je na tenkém ledu sexuálních vod, měla by být možnost seriózní konzultace součástí dobrého nastavení institučních procesů uvnitř školy. Pravidla zahrnující nejrůznější projevy sexuality by v každé škole měla chránit jak studující, tak vyučující. Bohužel doporučení zahrnout do školních řádů a etických kodexů škol např. téma sexuálního obtěžování končí příliš často povzdechem nad tím, že to už dnes nebude moci muž ženě ani podržet dveře, nebo že se studentkám bude podsouvat nápad, že si můžou stěžovat na své pedagogy a studentky si to budou vymýšlet. Ale zdůrazňuji ještě jednou. Dobrá pravidla chrání nejen studující,

ale i pedagogy. Pokud se vyučující dostanou do sexuálně ošemetné situace, mělo by být jasné, na koho se mohou obrátit pro konzultaci. Vrátime-li se k našemu příkladu s „testíčkem“- pokud by měl učitel možnost probrat s vedením, nebo jinou pověřenou osobu, co se stalo, jak k tomu došlo, jak se on v situaci cítí a co by případně bylo vhodné ve třídě udělat, bylo by to pro školu mnohem bezpečnější, než se tvářit, že se nic neděje. Bylo by zřejmé, že k sexuálnímu žertování nedošlo na podnět učitele, učitel by se cítil podpořen vedením, tudíž méně zranitelný, a v případě, že by se na vedení školy se stížností obrátil někdo z rodičů, vedení by mělo po ruce pádné vysvětlení: Studentky spontánně udělaly nemístný žert, nic z toho nevyvozujeme, netrestáme je, ale využili jsme situace k tomu, že jsme s celou třídou promluvili o tématu sexuálního obtěžování a možnostech, jak ho řešit.

Závěrem

Smyslem tohoto textu bylo na několika ilustrativních příkladech ukázat, že téma sexuality nelze ze školního prostředí vymazat, ani ho nelze uzávorkovat v hodinách sexuální výchovy. Z tohoto důvodu by sexualita jako taková měla být reflektována vedením škol. Profesionální a zodpovědný přístup škol v oblasti sexuality neobnáší pouze zajištění programů sexuální výchovy, ale i reflexi toho, jak se sexualita promítá do každodenního života školy, do interakcí mezi studujícími i vyučujícími, i do prostředí, se kterým může být pro některé studující obtížnější se identifikovat, pokud ho vnímají jako hostilní (např. sexistické komentáře, sexuální vtípky, absence jiných než heterosexuálních vzorců). Tato reflexe by pak měla vést k zformulování pravidel, která poskytnou všem opěrné body pro řešení menších i závažnějších konfliktů, ale také mohou přispět k vytváření prostředí, ve kterém se nikdo necítí marginalizován, vysmíván nebo nevyslyšen. Jejich smyslem rozhodně není vytvořit asexuální prostředí, v němž se na sebe dva lidé bojí i pohlédnout, aby to nebylo chápáno jako obtěžování. Z výše uvedeného je jasné, že sexualitu ze školního prostředí vyškrtnout nelze. Proto je lepší s ní citlivě zacházet a brát ji s veškerou vážností.

3. Aktivity

Aktivita A

Hra POŘÁDEK

Co je potřeba:

Min. 12 účastníků hry

Kulaté nálepky dvou velikostí, pastelky na nabarvení nálepek

Průběh hry:

Účastníci se rozdělí následovně:

Barva	Počet účastníků 12	Počet účastníků 15	Počet účastníků 20
Žlutá	4	4	5
malé zelené kolečko	3	3	4
Červená	2	2	3
Fialová	1	1	1
Půl bílá/půl červená	1	1	1
Bez nálepky	1	1	1
Mřížkování zelené	0	2	2
Půl žlutá/půl bílá + malé zelené kolečko uprostřed	0	1	1
Modrá	0	0	2

Začátek hry:

Instrukce: Od teď během celé hry nesmíte mluvit. Zavřete oči a čekejte.

Účastníci zavřou oči a lektorka jim nalepí nálepky na čelo.

Instrukce: Otevřete oči a uspořádejte se.

Účastníci hledí na nálepky na čelech ostatních a začnou se shlukovat do skupin podle barev. Velké skupiny se rychle rozpoznají a spojí. Je zajímavé sledovat,

co se děje s ostatními. Příslušníci velkých skupin obvykle začnou organizovat ty ostatní. Často mají tendenci spojit ty, kteří nejsou stejní, ale považují je za sobě blízké, například červenou a fialovou. Menšinoví příslušníci se tak někdy ocitnou v jedné skupině, přesto, že mají různé nálepky.

Je zajímavé sledovat, jak se skupiny uspořádaly. Zda stojí blízko sebe nebo daleko. Někdy, pokud je skupina soudržná a lidé mají silné sociální cítění, vytvoří se kruh, v němž jsou lidé uspořádáni podle barev.

Osoba bez nálepky je někdy zmatená, stojí úplně stranou, někdy se snaží obracet na organizátory, že se stala chyba, že jí zapomněli dát nálepku, někdy na to, že nemá nálepku, začne upozorňovat někdo další. Je třeba zachovat mlčení.

Lektorka se zeptá, zda jsou všichni spokojeni s uspořádáním. Je možné, že někdo se ještě pokusí někoho někam přesunout. Lektorka počká, až se změna vyjedná, a pak se znovu zeptá, zda jsou lidé spokojeni, nebo ještě chtějí něco změnit. Takto až do chvíle, kdy už nikdo žádnou změnu nenárokuje.

Reflexe

Skupina se spojí, všichni se podívají na své nálepky. Potom zahájíme reflexi a diskutujeme o následujících otázkách:

Jak jste se při hře cítili?

Ti z velkých skupin obvykle říkají, že to bylo fajn, hned věděli, kam patří. Měli kapacitu soustředit se na ostatní, sledovat dění. Někdy věnují energii tomu, aby posílali jiné jinam, někdy se snaží pomoci a uspořádat ostatní. Ti z menších skupin říkají, že měli nejdřív obavy, že nezapadnou, a měli velkou radost, když našli někoho, kdo je stejný jako oni. Ti, kteří mají nálepky nějak podivné, nebo dokonce nemají žádnou, mluví o tom, že vlastně nevěděli ani co vlastně za nálepku mají, kým jsou. Cítili se nejistě, i když byli ostatními k někomu přiřazeni, protože viděli, že nepanuje shoda nad tím, kam byli zařazeni. Někteří někdy cítí, že jejich nálepka je jiná, a vadí jim, když je ostatní strkají do skupinky, kam oni si myslí, že nepatří.

Lidé s menšinovými nálepkami někdy mluví o rezignaci nebo o rozladění až naštvání: Viděla jsem, že nikam nepatřím a nechtělo se mi tu hru hrát./ Štvalo mě, že mě posílají někam, kde stejně nemám pocit, že tam patřím.

Někdy lidé mluví o tom, že chtěli být s někým ve skupině, protože se s ním/ní kamarádí, nebo dokonce opustí pravidlo „uspořádání se podle barev“. Např.: Chtěla jsem být s Dankou, protože je to moje blízká kamarádka. Bylo mi líto,

že stojí sama, protože měla jinou nálepku. Zjevně ale nikam jinam nepatřila, tak jsem ji vzala k nám.

Dále aktivně pracujeme se skupinou a reagujeme na to, co zaznělo. Např.

Půl červená/půl bílá: Cítila jsem, že moje nálepka je jiná a vadilo mi, že mě žlutí posílají k červeným.

Lektorka: Žlutí, proč jste jí tam posílali?

Žlutí: Nechtěli jsme, aby byla sama. Přišlo nám, že tak trochu červená je a patří k nim.

Lektorka: A proč jste ji nenabídli místo u vás?

Žlutí: K nám neměla tak blízko, byla podobnější červeným.

Můžeme se ptát také na to, jaké pocity měli účastníci vůči sobě navzájem a vůči jiným skupinám. Mluvíme o pocitech sounáležitosti, patření/jinakosti. Je zajímavé se podívat také na to, jak na sebe navzájem pohlížely dvě největší skupiny.

Druhá část reflexe

Vidíte nějakou paralelu mezi tím, co se dělo během tohoto cvičení, a tím, co se ve společnosti děje vůči genderově nekonformním lidem a lidem s neheterosexuální orientací?

Můžeme si všimnout:

- Potřeby kategorizace na základě jednoho kritéria (proč mají být žlutí nebo heterosexuálové považováni za jednu skupinu)?
- Dominantní identita dává pocit převahy, menšinová pocit nejistoty (Heterosexuál se nedefinuje jako „sexuál“ je prostě „normální člověk“)
- Nejistota může mít za následek další pocity jako odcizení (nechce se mi hrát, není to moje hra), rozladění, naštvání nebo vztek (častější sklony k sebevraždě u LGBTQ+ mládeže, pocity odcizení vůči prostředí školy)
- Většinová identita vede k pocitu jistoty a oprávnění radit a pomáhat druhým nebo je vylučovat. V tomto případě je pomoc i vylučování znakem převahy. Nikdy to není tak, že osamělá fialová řekne, vy žlutí můžete být se mnou, nevádíte mi. (I snaha pomoci může někdy být demonstrací převahy, např. věta: „Já jsem normální, ale gayové a lesby mi nevádí, toleruju je.“ Tato věta má sice ukázat, že dotyčný nehodlá proti gayům a lesbám nějak brojit, ale vlastně je považuje za divné. Studujícím můžeme navrhnout, aby zkusili větu otočit. Jak by změno: „Já jsem normální, ale heterosexuálové mi nevádí, toleruju je.“

Cvičení ukazuje, jak důležitá je v naší společnosti potřeba kategorizace a uspořádávání. Kritéria, na základě kterých máme tendenci lidi kategorizovat, mohou být různá: rasa/etnicita, sexualita, dosažené vzdělání atp. Tato tendence nám pomáhá orientovat se ve světě, ale může nás i omezovat, popřípadě vést k útlaku a násilí.

Většinovost je považována za normu a normalitu a to často do té míry, jakoby její příslušníci ani k nějaké skupině nenáleželi. V případě sexuality se to projevuje tak, že nemáme potřebu upřesňovat, že někdo je heterosexuál, ale zdůrazníme, že o někom víme, že je lesba nebo gay.

Z hlediska redukce homofobie a genderově motivované šikany je dobré vést studující k uvědomění, že to, jaké jsou projevy naší sexuality nebo genderové identity je jen střípkem v tom, jací jsme, kým se cítíme být. Jsou to společenské poměry a normy, které způsobují, že právě tomuto znaku je věnována velká pozornost. Společenská atmosféra pak také určuje to, zda lidi, kteří nespádají do mainstreamu označíme za zajímavé, divné, deviantní nebo dokonce nebezpečné. Atmosféru vzájemnosti ve třídě můžeme posílit právě tím, že poukážeme na to, že kategorie normality není nic od přírody daného a že všichni se nějakým způsobem odlišujeme, nikdo nejsme „normální“.

Zadání: Konkrétní, stručná instrukce studujícím

Instrukce: Odteď během celé hry nesmíte mluvit. Zavřete oči a čekejte.

Účastníci zavřou oči a lektorka jim nalepí nálepky na čelo.

Instrukce: Otevřete oči a uspořádejte se.

1. Přílohy

Příloha A: Hra Pořádek (viz bod 3. výše)

Ilustrativní foto probíhající aktivity

Fotografie č. 1 – Zdroj: archiv autorky

Fotografie č. 2 – Zdroj: archiv autorky

Doporučená literatura

Video o rozdílu mezi pornem a realitou: Porn Sex vs Real Sex: The Differences Explained with food

<https://www.youtube.com/watch?v=q64hTNEj6KQ>

Švédský film: Sex on the Map

<https://www.youtube.com/watch?v=T-XAR8PIqbs&t=202s>

Stránky určene dospívajícím <https://www.chcesatd.cz/>

Stránky společnosti pro plánování rodiny a sexuální výchovu

<https://www.planovanirodiny.cz/>

Vzdělávací semináře:

Zdravotní prevence <https://www.loono.cz/>

Prevence sexuálního násilí <https://konsent.cz/>

Zdravé partnerské vztahy, prevence sexismu a násilí

<http://zenskaprava.cz/nabizime/prednasky/>

Vzdělávací program v centru VIDA! S názvem "NA TĚLO"

<https://vida.cz/skoly/na-telo>

Tento pracovní list vytvořila Mgr. Lucie Jarkovská, Ph.D. - Institut výzkumu inkluzivního vzdělávání, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

Materiál je součástí tříletého projektu „Schools of Equality – Rovnost začíná ve škole“ financovaného z Evropských strukturálních fondů (OP VVV) zaměřeného na rozvoj kompetencí pro demokratickou kulturu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

